

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	ARCH 201, MEMARLIQ LAYİHƏLƏNDİRİLMƏSİ- 1, 6 AKTS
	Departament	Memarlıq və dizayn departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026/27-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Sevinc Həsənova
	E-mail:	Hasanova.sevinj@khazar.org
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Neftçilər korpusu
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər		
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	AR Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi (2012-ci il 29 iyun tarixli 392-IVQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir). Ağayev N.Ə., Şərifova A.K. Modelləşdirmə, Bakı, 2010. Ağayeva Nərgiz. İnteryer mühitinin dizaynı, Bakı, 2013. Ş.S.Zeynalova, <i>Memarlıq layihələndirilməsinin əsasları və qrafikası</i>, AzMİU dərslilik, Bakı, 2014. E.A.Qasımzadə, <i>İctimai binaların memarlığı</i>, AzMİU mühazirələr toplusu və metodik vəsait, Bakı, 2011. N.A.Əliyev, <i>Memarlıqda maketləşdirmə, modelləşdirmə və plastik forma</i>, AzMİU, Bakı, 2016. M.M.Məmmədov, <i>Müasir ekoloji memarlıq və dayanıqlı dizayn prinsipləri</i>, Elm nəşriyyatı, Bakı, 2018. MŞN 3.01-01-2015 <i>Şəhərsalma. Şəhər və kənd yaşayış məntəqələrinin planlaşdırılması.</i> DTN 2.08-02-89 <i>İctimai binalar və qurğular</i> (Azərbaycan Dövlət Şəhərsalma Komitəsinin rəsmi yenilənmiş redaktəsi). Ernst Neufert, Peter Neufert, <i>Architects' Data</i>, 4th Edition, Wiley-Blackwell, 2012 (Beynəlxalq ergonomika standartları). Нойферт Э., <i>Строительное проектирование</i> / Под ред. Лазарева А.Г., Москва, Архитектура-С, 2014. Francis D.K. Ching, <i>Architecture: Form, Space, and Order</i>, 4th Edition, John Wiley & Sons, 2014.	
Kursun təsviri	Bu kurs, bir memarlıq ideyasının yaranmasından onun real cizgilərə və fiziki modelə çevrilməsinə qədər olan funksional layihələndirmə mərhələlərini əhatə edir. Dərslərdə hər hansı bir binanın daxili sirkulyasiyası, məkanların bir-biri ilə düzgün zonalaşdırılması, konstruktiv oxların qurulması və şəhərsalma qaydaları praktik şəkildə öyrədilir. Tələbələr semestr boyunca əldə etdikləri bu universal memarlıq prinsiplərini fərdi tətbiq sahəsi olan "İctimai Kitabxana Binası" layihəsi üzərində işləyərək təcrübədən keçirirlər.	

Kursun məqsədləri	Fənnin əsas hədəfi, tələbədə sərbəst memarlıq təfəkkürünü formalaşdırmaq və layihəni yalnız vizual deyil, həm də texniki-normativ baxımdan qüsursuz işləmək bacarığını inkişaf etdirməkdir. Kursun sonunda tələbə, verilən tapşırığı ərazi şəraitinə uyğunlaşdırmağı, insan axınına düzgün yönləndirməyi, yanğın və inklüzivlik normativlərini layihəyə daxil etməyi öyrənməlidir. Yekun məqsəd, tələbənin öz ideyasını həm zəngin əl qrafikası (planşet), həm də peşəkar fiziki maket vasitəsilə komissiya qarşısında sərbəst müdafiə edə biləcək səviyyəyə çatmasıdır.	
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Bu kursu uğurla tamamlayan tələbələr bir memarlıq layihəsini idarə etmək üçün aşağıdakı peşəkar vərdislərə və praktik bacarıqlara yiyələnirlər: • Konseptual Təfəkkür: İstənilən ictimai bina tipologiyası üçün funksional mətni analiz edə bilmək, ideyanı kağız üzərinə ilkin eskiz və konsept diaqramları vasitəsilə doğru köçürmək; • Əraziyə Bağlılıq: Verilmiş sahənin relyefini, iqlim xüsusiyyətlərini və günəş şüalarının düşmə bucağını nəzərə almaqla, binanı ərazidə ən doğru istiqamətdə yerləşdirmək, giriş-çıxış istiqamətlərini və landşaftı nizamlamaq; • Məkan Sirkulyasiyası: Böyük insan kütlələrinin hərəkət etdiyi binalarda daxili sirkulyasiyanı tənzimləmək, ictimai sahələr ilə inzibati-texnoloji zonalar arasında kəsişməyən, rahat hərəkət trayektoriyaları yaratmaq; • Konstruktiv Məntiq: Binanın memarlıq həlli ilə onun daşıyıcı strukturunu uzlaşdırmaq, planda düzgün konstruktiv sxem seçmək və mərtəbə hündürlüklərini konstruktiv tələblərə görə təyin etmək; • Normativlərə Uyğunluq: Dövlət Tikinti Normalarını (DTN) layihəyə birbaşa tətbiq etmək, təxliyə yollarını, yanğın pilləkənlərini və fiziki məhdudiyyətli şəxslər üçün zəruri olan maneəsiz keçidləri planda dəqiqliklə işləmək; • Dayanıqlı Memarlıq: Təbii havalandırma və günəş işığından maksimum yararlanan enerji səmərəli kəsiklər qurmaq, fəsad dizaynında yerli iqlimə dözümlü və ekoloji cəhətdən təmiz materiallar seçmək; • Qrafik Təqdimat: Memarlıq ideyasını peşəkar əl qrafikası (xətt qalınlığı, kölgə, tekstura) ilə zənginləşdirilmiş planşetlər halına gətirmək, layihənin üçölçülü kütləsini miqyasa uyğun fiziki maket üzərində dəqiqliklə yığmaq.	
Tədris metodları	Məşğələ	X
	Qrup müzakirəsi	X
	Praktiki tapşırıqlar	X

Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Araşdırma		10
	Quiz -1		5
	Quiz-2		5
	Davamiyyət		5
	Aktivlik		10
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		35
	Yekun		100
Tədris qaydaları	• ARAŞDIRMA — Tələbə aktual və dərslə əlaqəli layihə mövzusunə əsasən araşdırmalar aparmalı; — Layihənin məqsədi və konteksti (urbanistik, sosial, iqlim şəraiti və s.) müəyyən edilməli; — İstinad layihələrin təhlili (ən azı 2 yerli və 2 xarici layihə); — Funksional planlaşdırma prinsiplərini müəyyən etməlidir. Aralıq (30 bal) və Final (35 bal) İmtahanları - çərçivəsində tələbələrədən təqdim etmələri tələb olunan praktiki tapşırıqlar, onların memarlıq layihələndirmə bacarıqlarını qiymətləndirməyə yönəlib. <u>Aralıq imtahanı üçün praktik iş 50x70 sm ölçülü planşet üzərində</u> hazırlanmalı və təqdim olunmalıdır. Final imtahanı üçün isə tələbə <u>tamamlanmış layihə işini 50x70 sm planşetdə və layihənin maket prototipi</u> ilə birlikdə təqdim etməlidir. Bu tapşırıqların əsas məqsədi: - Gələcək memarlarda həcm və məkan düşüncəsinin formalaşdırılmasına dəstək olmaq; - Tələbənin memarlıq çertyojlarını sərbəst şəkildə tərtib etmə və vizual təqdim etmə bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir.		

	Tapşırıqlar həm texniki düşüncə, həm də yaradıcılıq qabiliyyətini ölçən mühüm qiymətləndirmə vasitəsidir. Quiz 1 və Quiz 2: Müəllim tərəfindən təqdim olunmuş tapşırığın dərslər zamanı, müəllimin təyin etdiyi zaman müddətində sərbəst işlənilib, vaxt bitən zaman müəllimə təhvil verilməsi. Quiz 1- Aralıq imtahanından əvvəl, Quiz 2 – Final imtahanından əvvəl keçirilir və hər bir quiz - 5 bal üzərindən qiymətləndirilir. Tələbələrin praktiki iş təhvil imtahan günü təqdim olunur, qiymətləndirmə departamentin təyin etdiyi komissiya tərəfindən aparılır. İstisna: Fakültə dekanlığına tələbə öncədən üzrlü səbəbdən (ailəvi vəziyyət və səhhətlə bağlı) təslim işində iştirak edə bilməyəcəyi haqda məlumat vermişsə, və ya sonra bununla əlaqədar hər hansı bir sənəd (ərizə və ya arayış) təqdim edibsə, yalnız bu halda tələbə praktiki işini gec təslim edə bilər. Davamiyyət Dərsə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 5 baldır. Balın miqdarı əsasən: tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 5 bal verilir. Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış dərslərinin ümumi sayı normativ 25%-dən müəyyən olunmuş (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) həddən yuxarı olduğu halda tələbə imtahan sessiyasına buraxılmır və onun haqqında müəyyən qərar qəbul edilir. Fənni bitirmək qaydası Tələbənin biliyi maksimum 100 balla qiymətləndirilir. Kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60 % və daha yuxarı hesab edilir. Kəsri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbənin davranış qaydaları - Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını, tədris prosesini pozmaq, etik olmayan hərəkətlərə yol vermək, icazəsiz müzakirələr aparmaq və mobil telefondan istifadə etmək qadağandır. Qeyd: Mövzu seminar formatında keçiriləcək. Hər dərslə tələbələrə layihələndirmə nəzəriyyəsi, binaların və qurğuların növləri, tikililərin tipləri və s. haqqında nəzəri məlumatlar veriləcək – memarlıq layihələndirməsinin əsasları və layihə hazırlanması mövzusunda müzakirələr aparılacaq. Aktivlik: Hər dərslə tələbədən verilən tapşırıqca uyğun olaraq tədqiqat və layihə təqdim etməsi tələb olunacaq və buna əsasən tələbə qiymətləndiriləcək. Semestrin sonunda aktivlik balı olaraq tam 10 bal alacaq (tapşırıq üzrə). Əks halda, tələbənin hazırlıqsız gəldiyi və ya iştirak etmədiyini hər dərs günü üçün tələbəyə 0 bal verəcək.
--	---

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1		<u>Memarlıq Layihələndirilməsinə Giriş:</u> - Layihə tapşırığı nədən ibarətdir? - Şəhərsalma qaydalarının təməl prinsipləri. Praktik: Kitabxana binası layihəsinin ilkin analizi	- AR Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi (2012), Maddə 54-58 - Ş.S.Zeynalova (2014), səh. 12-20 - Neufert Architects' Data(2012), səh. 1-15
2		<u>Ərazi Şəraitinin Təhlili:</u> - Topoqrafiya, günəşin hərəkəti, külək qızılgülü və infrastruktur. - Binanın relyefə oturumu, girişlərin oxu və parking planı. Praktik: Ərazinin qrafik diaqramlarının çəkilməsi.	- AR Tikinti Məcəlləsi, Maddə 46-50 - MŞN 3.01-01-2015, səh. 15-30 F. Ching, <i>Form, Space, and Order</i> (2014), səh. 310-325
3		<u>Tipoloji Araşdırma və Analoxların Təhlili:</u> - İctimai tikililərin tarixi təkamülü və müasir memarlıq formaları. - Yerli və xarici uğurlu layihələrin müqayisəli analizi. Praktik: Seçilmiş analoxların funksional təhlili.	- E.A.Qasımsadə (2011), səh. 45-62 - Neufert / Нойферт (2014), səh. 280-295
4		<u>Funksional Zonalaşdırma və Sirkulyasiya:</u> - Məkanların bir-biri ilə əlaqə dərəcəsi (ictimai, xidməti və inzibati zonalar). - Binadakı müxtəlif insan axınlarının trayektoriyası. Praktik: Funksional qrafik diaqramların (bubble diagram) qurulması.	- E.A.Qasımsadə (2011), səh. 70-85 - Ş.S.Zeynalova (2014), səh. 35-48 F. Ching (2014), səh. 240-265
5		<u>Daxili Məkan Strukturunun Qurulması:</u> - Çoxmərtəbəli binalarda şaquli rabitə (pilləkənlər, lift şaxtaları). - Konstruktiv dayaqlar — sütun toru (column grid) və hündürlüklər. Praktik: Eskiz planlarda əsas konstruktiv oxların qurulması.	- DTN 2.08-02-89 İctimai binalar, Fəsil 2 - Neufert Architects' Data (2012), səh. 35-48

6		<u>Memarlıq Proqramlaşdırılması və</u> <u>Erqonomika:</u> - İstifadəçi sayına görə sahə normaları və insan ölçüləri (antropometriya). - Layihənin kvadratura və sahə proqramının hesablanması. Praktik: Planda otaqların real sahələrinin dəqiqləşdirilməsi.	- DTN 2.08-02-89, Əlavə 4 - Neufert / Нойферт (2014), səh. 22-38
7		<u>Məkanların işıqlandırılması və</u> <u>Mebel Tərtibatı:</u> - Geniş ictimai sahələrdə erqonomik mebel düzülüşü. - İnteryerlərdə təbii işıq oxlarının və pəncərə boşluqlarının tənzimlənməsi. Praktik: Planda mebel yerləşimi eskizlərinin işlənməsi.	- Nərgiz Ağayeva, İnteryer mühitinin dizaynı (2013), səh. 20-38 - AzDTN 2.4-1 Təbii və süni işıqlandırma, səh. 12-18 - Neufert (2012), səh. 85-9
8		<u>ARALIQ İMTAHAN:</u> - İdeya və konseptual mərhələnin rəsmi müdafiəsi. <i>Təqdimat:</i> Əl ilə çəkilmiş ilkin Baş Plan, Mərtəbə Planları, kəsik və fasad axtarıqları. <i>(Bu mərhələdə maket tələb olunmur).</i>	Tələbələrin fərdi qrafik layihə materialları.
9		<u>Dayanıqlı Memarlıq Prinsipləri:</u> - Binada passiv iqlim nəzarəti və təbii havalandırma yolları. - Yaşıl memarlıq və ekoloji baxımdan təmiz materialların tətbiqi. Praktik: Enerji səmərəli kəsik və plan eskizlərinin hazırlanması.	- AzDTN 2.10-1 Binaların istilik mühafizəsi və enerji səmərəliliyi - M.M.Məmmədov (2018), səh. 40-58
10		<u>Müasir Texnologiyaların İntegrasiyası və</u> <u>Maket Hazırlığına Başlanış:</u> - Binalarda daxili texnoloji sistemlərin planlaşdırılması. - Memarlıq elementlərinin (divar, pəncərə, qapı) texniki rəsm texnikası.	- N.A.Əliyev (2016), səh. 5-18 (Maketdə giriş və materialşünaslıq) - Ş.S.Zeynalova (2014), səh. 75-88 (Texniki tərtibat)

		• Maket Mərhələsi: Yekun maket üçün materialların seçilməsi, alətlərlə tanışlıq və ilkin axtarış (kütlə/həcm) maketinin (study model) yığılması.	
11		<u>Yanğın Təhlükəsizliyi Normaları və İnküziv Memarlıq:</u> • İctimai binalarda təxliyə yolları, yanğın pilləkənləri və zonaları. • Əlilliyi olan şəxslər üçün maneəsiz mühit (panduslar, liftlər). • Maket Mərhələsi: Maket altlığının (relyefin və ərazinin) hazırlanması, binanın miqyasa uyğun xarici divar kəsirlərinə başlanılması.	1. AzDTN 2.2-1 <i>Binaların yanğın təhlükəsizliyi, Fəsil 4</i> 2. DTN 2.08-02-89 <i>İctimai binalar, Əlillər üçün əlçatanlıq tələbləri</i> 3. Neufert (2012), səh. 55-60 (Maneəsiz memarlıq)
12		<u>Fasad Memarlığı, Materialşünaslıq və Maket Konstruksiyası:</u> • Fasad plastikası vasitəsilə binanın tektonikası və memarlıq ifadəliliyi. • Maket Mərhələsi: Binanın xarici divarlarının, pəncərə boşluqlarının və daxili mərtəbə kəsiklərinin maket üzərində yığılması.	1. E.A.Qasımzadə (2011), səh. 140-155 (Fasad tektonikası) 2. N.A.Əliyev (2016), səh. 25-42 (Həcmərin maketdə yığılması)
13		<u>Memarlıq Rəsmlərinin Koordinasiyası və Maket Detallaşdırılması:</u> • Baş plan, mərtəbə planları, kəsiklər və fasadların uzlaşdırılması. • Maket Mərhələsi: Fasad elementlərinin, giriş qruplarının və binanın dam örtüyünün maketə tətbiq edilərək tamamlanması.	1. N.A.Əliyev (2016), səh. 45-60 (Maketdə detallaşdırma prinsipləri) 2. F. Ching (2014), səh. 115-135 (Tektonika və kütlə əlaqəsi)
14		<u>Təqdimat Qrafikası, Planşet Tərtibatı və Maketdə Landşaftın İşlənməsi:</u> • Memarlıq planşetlərinin (boards) kompozisiya prinsipləri, xətt qalınlıqları və şriftlər. • Maket Mərhələsi: Maket altlığı üzərində ətraf	1. N.A.Əliyev (2016), səh. 65-80 (Landşaftın maketdə təsviri) 2. Ş.S.Zeynalova (2014), səh. 115-130 (Planşet qrafikası)

		mühitin, landşaftın (ağaclar, yaşıl örtük, piyada yolları) tərtib edilərək maketin yekunlaşdırılması.	
15		<u>Yekun Planşet Dizaynının Tamamlanması:</u> <i>Tələb olunan materiallar:</i> Baş plan, zonalaşdırılmış mərtəbə planları, minimum 1 kəsik, fasadlar, konsept sxemləri və tam tərtib olunmuş Yekun Fiziki Memarlıq Maketi.	Yekun layihə planşetləri və tamamlanmış fiziki memarlıq maketləri.
		Final imtahanı	